

Informace z kontrolní akce NKÚ č. 14/39

Peněžní prostředky Evropské unie a státního rozpočtu určené na financování projektů nadregionálních a regionálních center popularizace vědy a vývoje v rámci prioritní osy 3 – *Komericializace a popularizace výzkumu a vývoje* operačního programu *Výzkum a vývoj pro inovace*

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2014 pod číslem 14/39. Kontrolní akci řídila a kontrolní závěr vypracovala členka NKÚ Ing. Hana Hykšová.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda bylo poskytování, čerpání a použití peněžních prostředků Evropské unie a státního rozpočtu určených na prioritní osu 3 – *Komericializace a popularizace výzkumu a vývoje* operačního programu *Výzkum a vývoj pro inovace* realizováno v souladu se stanovenými podmínkami a právními předpisy.

Kontrola byla prováděna v období od dubna do listopadu roku 2014. Kontrolovaným obdobím bylo období od roku 2011 až do doby ukončení kontroly, v případě věcných souvislostí i období předcházející.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

a vybraní příjemci podpory:

IQLANDIA, o.p.s., Liberec; Techmania Science Center o.p.s., Plzeň; statutární město Brno; Dolní oblast VÍTKOVICE, Ostrava-Vítkovice; Královéhradecký kraj, Hradec Králové; Jihomoravský kraj, Brno.

I. Úvod

Globálním cílem operačního programu *Výzkum a vývoj pro inovace* (dále také „OP VaVpl“) je posilování výzkumného, vývojového a inovačního potenciálu České republiky za účelem zvýšení růstu a konkurenceschopnosti a dále také vytváření vysoce kvalifikovaných pracovních míst tak, aby se regiony České republiky staly významnými místy koncentrace těchto aktivit v Evropě. OP VaVpl se významně podílí na naplňování strategického cíle „*konkurenceschopná česká ekonomika*“ definovaného v dokumentu *Národní strategický referenční rámec ČR 2007–2013*¹. Hlavním zdrojem financování OP VaVpl je *Evropský fond pro regionální rozvoj*, jehož podíl tvoří 85 % z celkové alokace. Zbývajících 15 % prostředků je hrazeno ze zdrojů státního rozpočtu prostřednictvím rozpočtové kapitoly MŠMT.

¹ *Národní strategický referenční rámec ČR 2007–2013* představuje základní programový dokument České republiky pro využívání fondů Evropské unie.

MŠMT zajišťuje v souladu s usnesením vlády České republiky ze dne 22. 2. 2006 č. 175² výkon funkce řídicího orgánu OP VaVpl. Plní úkoly vyplývající zejména z článku 60 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006³ a je zodpovědné za řízení, koordinaci a implementaci OP VaVpl.

K naplnění cílů OP VaVpl byly definovány čtyři prioritní osy:

- 1 – *Evropská centra excellence,*
- 2 – *Regionální VaV centra,*
- 3 – *Komericializace a popularizace VaV,*
- 4 – *Infrastruktura pro výuku na vysokých školách spojenou s výzkumem.*

NKÚ v rámci své kontrolní činnosti provedl kontrolu č. 12/21⁴, která byla zaměřena na ověření činností MŠMT při řízení, koordinaci a implementaci OP VaVpl a na projekty prioritních os 1 a 2. V současné době probíhá kontrola č. 14/22⁵ zaměřená na prioritní osu 4 OP VaVpl.

Kontrola NKÚ č. 14/39 byla podrobena prioritní osa 3 – *Komericializace a popularizace výzkumu a vývoje* OP VaVpl (dále také „PO 3“), která je rozdělena do dvou oblastí podpory:

- 3.1 *Komericializace výsledků výzkumných organizací a ochrana jejich duševního vlastnictví*, hlavním cílem je podpora komericializace výsledků výzkumu a vývoje (dále také „VaV“) ve výzkumných institucích zejména prostřednictvím podpory systémů komericializace a ochrany a využití duševního vlastnictví, včetně zakládání a rozvoje center pro transfer technologií v rámci výzkumných institucí;
- 3.2 *Propagace a informovanost o výsledcích VaV*, hlavním cílem je posílení a rozvoj propagace a popularizace VaV, zlepšení systému informovanosti a dostupnosti informací pro VaV, zlepšení systému evaluace s využitím zahraničních zkušeností a přispění k zefektivnění veřejné podpory VaV.

Podle programového dokumentu OP VaVpl pro programové období 2007–2013 (dále také „Programový dokument“) měla být PO 3 zaměřena na podporu několika horizontálních, průřezových témat, která jsou zásadní z hlediska úspěšné implementace projektů v prioritních osách 1 a 2. Rovněž se předpokládalo, že obě oblasti podpory v PO 3 budou vhodným způsobem doplňovat projekty podpořené v prioritních osách 1 a 2 OP VaVpl, a současně byly předpokládány synergické projekty s vybranými oblastmi podpory v operačních programech *Vzdělávání pro konkurenceschopnost* (dále také „OP VK“) a *Podnikání a inovace* (dále také „OP PI“).

² Usnesení vlády České republiky ze dne 22. února 2006 č. 175, *k Návrhu Národního rozvojového plánu České republiky na léta 2007 až 2013.*

³ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

⁴ Kontrolní akce č. 12/21 – *Peněžní prostředky Evropské unie a státního rozpočtu určené na realizaci operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace* (kontrolní závěr byl zveřejněn v částce 3/2013 *Věstníku NKÚ*).

⁵ Kontrolní akce č. 14/22 – *Peněžní prostředky určené na infrastrukturu pro výuku na vysokých školách.*

Za účelem naplnění záměrů a cílů PO 3 a oblastí podpory bylo vyhlášeno celkem osm výzev:

- 1.3 - *Popularizace, propagace a medializace vědy a techniky,*
- 2.3 - *Informační infrastruktury pro VaV,*
- 3.3 - *Centra transferu technologií,*
- 4.3 - *Vybavení odborných vědeckých a oborových knihoven,*
- 5.3, 8.3 - *Efektivní systém hodnocení programů účelové podpory,*
- 6.3, 7.3 - *Podpora pre-seed aktivit.*

Kontrolou NKÚ bylo ověřováno, zda MŠMT vytvořilo podmínky pro naplnění záměrů a cílů PO 3 stanovených v OP VaVpl a zda při administraci a monitorování projektů postupovalo v souladu s nastaveným řídicím a kontrolním systémem. Dále bylo na vzorku šesti projektů výzvy 1.3 uvedených v tabulce č. 1 prověřeno, zda příjemci podpory při realizaci projektů postupovali v souladu s podmínkami stanovenými v příručkách pro příjemce a žadatele (včetně příloh), v pokynech a prováděcích dokumentech (dále také „Pravidla OP VaVpl“).

Tabulka č. 1 – Přehled kontrolovaných projektů

Příjemce	Název projektu	Kontrolované prostředky (v Kč)
IQLANDIA, o.p.s.	SCIENCE LEARNING CENTER LIBEREC	179 637 656
Techmania Science Center o.p.s.	TECHMANIA SCIENCE CENTER	396 618 460
Statutární město Brno	Přírodovědné digitárium – návštěvnické centrum	11 767 040
Jihomoravský kraj	Moravian Science Center Brno	255 083 851
Královéhradecký kraj	Digitální planetárium v Hradci Králové	30 441 377
Dolní oblast VÍTKOVICE	Svět techniky – Science and Technology Centrum	266 630 676
Celkem		1 140 179 060

Zdroj: formuláře F1 „Vyúčtování žádostí o ex-ante platbu na projekt a žádost o ex-ante platbu“ ke dni 30. 6. 2014.

Objem kontrolovaných prostředků činil 1 140 179 060 Kč, z toho částku 969 152 201 Kč tvořily zdroje státního rozpočtu poskytnuté na předfinancování výdajů, které mají být kryty z rozpočtu Evropské unie, a částku 171 026 859 Kč představovaly zdroje státního rozpočtu.

Pozn.: Právní předpisy jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

II. Vyhodnocení skutečností zjištěných při kontrole

V OP VaVpl bylo pro PO 3 alokováno celkem 250 917 802 €, z toho MŠMT v průběhu implementačního období převedlo 34 110 089 € do prioritní osy 4. V alokacích výzev vyhlášených do doby ukončení kontroly NKÚ nebyly rozděleny prostředky ve výši 8 292 429 €, tj. 3,8 % z alokovaných prostředků pro PO 3.

Při poskytování, čerpání a použití peněžních prostředků Evropské unie a státního rozpočtu určených na prioritní osu 3 OP VaVpl byly kontrolou zjištěny u MŠMT i příjemců podpory nedostatky, které však ve svém důsledku významně neohrožují čerpání peněžních prostředků poskytnutých na realizaci projektů této prioritní osy.

Nedostatečná podpora záměru podpořit projekty synergické s projekty podpořenými v prioritních osách 1 a 2 OP VaVpl a nižší míra oblastí podpory zaměřené na komercializaci

výsledků VaV přináší riziko, že PO 3 nebude předpokládanou podporou pro naplňování globálního cíle OP VaVpl:

- MŠMT nekladlo důraz na splnění záměru PO 3 podpořit taková témata, která jsou zásadní pro úspěšnou implementaci projektů podpořených z prioritních os 1 a 2 OP VaVpl. Pouze u jedné z vyhlášených výzev nastavilo hodnotící kritéria tak, aby synergické projekty byly v hodnotícím procesu zvýhodněny.
- Původní záměr poskytnout pro obě oblasti podpory PO 3 téměř vyrovnanou podporu MŠMT v průběhu implementace výrazně měnilo ve prospěch oblasti podpory 3.2 určené na propagaci a popularizaci výsledků VaV. Z původně plánované podpory pro oblast podpory 3.1 určené na komercializaci výsledků VaV ve výši 3,01 mld. Kč schválilo MŠMT projekty s podporou 1,39 mld. Kč.

MŠMT nastavilo dobu udržitelnosti u projektů PO 3 v základní délce pěti let. Dodržení této doby udržitelnosti u projektů výstavby center příjemci podpory dokládali příslušnými smlouvami uzavíranými za účelem pokrytí předpokládané ztráty. Z dlouhodobého hlediska existuje riziko, že provoz center bez dalších dotací, finančních příspěvků a věcných darů nebude finančně zajištěn.

Časové prodlevy při vyhlášení výzev i zdoluhavý proces administrace projektových žádostí zpomalovaly implementaci PO 3. Doba administrace od ukončení jednotlivých výzev do vydání *rozhodnutí o poskytnutí dotace* trvala v průměru 14 měsíců a u výzvy 1.3 trvala 18 měsíců.

Nepřesné definice způsobilosti výdajů a upřesňování jejich výkladu až v průběhu schvalování výdajů vedlo k nejednotnému postupu MŠMT i příjemců podpory při vyhodnocování a uplatňování způsobilých výdajů projektů. Upřesňování výkladu způsobilosti výdajů až v průběhu jejich schvalování zvýšilo riziko vzniku nesrovnalostí a porušení rozpočtové kázně.

Kontrolou u MŠMT byly zjištěny případy velmi dlouhého řešení nahlášených nesrovnalostí, například řešení jedné z kontrolovaných nesrovnalostí trvalo od prvotního podezření na nesrovnalost do jejího vyčíslení a následného oznámení finančnímu úřadu 23 měsíců.

III. Skutečnosti zjištěné při kontrole a jejich shrnutí

1. Alokace prostředků pro PO 3

Pro PO 3 bylo v programovém dokumentu OP VaVpl na období 2007–2013 schváleném Evropskou komisí dne 1. 10. 2008 vyčleněno celkem 250 917 802 €. MŠMT v průběhu implementace rozdělilo do jednotlivých výzev pouze částku 208 515 284 €. MŠMT nerozdělilo v PO 3 částku 42 402 518 €, a nevytvořilo tak podmínky pro vyčerpání celé alokované částky.

Částku ve výši 42 402 518 € MŠMT již nevyužilo ve prospěch PO 3, ale v rámci aktualizace Programového dokumentu schváleného Evropskou komisí dne 13. 6. 2014 převedlo částku

34 110 089 € do prioritní osy 4, čímž snížilo celkovou alokovanou částku pro PO 3 na 216 807 713 €.

Poměr alokací pro oblasti podpory

Výše alokací pro oblasti podpory 3.1 *Komericializace výsledků výzkumných organizací a ochrana jejich duševního vlastnictví* a 3.2 *Propagace a informovanost o výsledcích VaV*, eventuálně pro jednotlivé výzvy, nebyla v Programovém dokumentu stanovena.

Cílené mapování absorpční kapacity pro PO 3 a oblasti podpory, kterým by byla určena reálná potřeba, nebylo provedeno. Podle údajů uvedených ve výroční zprávě OP VaVpl za rok 2009 předpokládalo MŠMT pro oblast podpory 3.1 alokaci ve výši 3,01 mld. Kč a pro oblast podpory 3.2 alokaci ve výši 3,61 mld. Kč. V průběhu implementace ale MŠMT výše alokací postupně výrazně měnilo ve prospěch oblasti podpory 3.2, která byla určena k propagaci a popularizaci výsledků VaV, na úkor oblasti podpory 3.1, určené na komercializaci výsledků VaV (viz tabulka č. 2).

MŠMT vyhlásilo v období od 15. 12. 2009 do 5. 3. 2014 celkem osm výzev k předkládání projektů. Z celkové alokace stanovené ve vyhlášených výzvách PO 3 ve výši 5 730 mil. Kč MŠMT na podporu komercializace výsledků VaV alokovalo pouze částku 1 980 mil. Kč, což činí 34,6 % z prostředků určených pro PO 3, a na podporu propagace a popularizace výsledků VaV alokovalo 3 750 mil. Kč.

Tabulka č. 2 – Přehled o alokacích prostředků do jednotlivých výzev a oblastí podpory

Oblast podpory	Výzva	Alokace podle výzev		Alokace podle oblastí podpory		
		Kč	€	Kč	€	%
3.1	3.3	1 000 000 000	36 390 102	1 980 000 000	72 052 402	34,6
	6.3	380 000 000	13 828 239			
	7.3	600 000 000	21 834 061			
3.2	1.3	2 200 000 000	80 058 224	3 750 000 000	136 462 882	65,4
	2.3	800 000 000	29 112 082			
	4.3	700 000 000	25 473 071			
	5.3, 8.3	50 000 000	1 819 500			
Celkem		5 730 000 000	208 515 284	5 730 000 000	208 515 284	

Zdroj: výzvy vyhlášené v rámci PO 3.

Poznámka: K přepočtu byl použit kurz 27,48 Kč/€ z Výroční zprávy o provádění OP VaVpl za rok 2013.

Vyšší míra podpory propagace a popularizace výsledků VaV přináší riziko, že nebude naplněn jeden z hlavních cílů PO 3, kterým je komercializace výsledků VaV, a PO 3 tak nebude předpokládanou podporou k naplnění globálního cíle OP VaVpl.

Vyhlášení výzev

MŠMT nemělo zpracovaný plán výzev na celé implementační období, ale každoročně připravovalo jednorozční plány výzev platné pro daný rok, které ovšem opakovaně aktualizovalo. V důsledku tohoto postupu byly termíny pro vyhlášení výzev oddalovány a zároveň byly měněny i výše alokací. Například:

- Výzva 5.3 měla být podle plánu výzev vyhlášena již v roce 2010, poté v druhé polovině roku 2011 a následně až v prvním pololetí roku 2013. Alokace pro tuto výzvu činila původně v roce 2011 částku 400 mil. Kč, ale v roce 2013 byla 50 mil. Kč. Výzvu 5.3

vyhlásilo MŠMT v květnu 2013 s alokovanou částkou 50 mil. Kč.

- Výzva 6.3 měla být podle plánu výzev pro rok 2011 vyhlášena do konce roku 2011 s alokovanou částkou 1 000 mil. Kč. Podle následných plánů výzev rozdělilo MŠMT alokaci do výzev 6.3 a 7.3. Výzvu 6.3 vyhlásilo v lednu roku 2012 s alokovanou částkou 380 mil. Kč a výzvu 7.3 vyhlásilo v lednu 2013 s alokovanou částkou 600 mil. Kč.

Odkládané vyhlášení výzev a dlouhá administrace projektových žádostí před vydáním rozhodnutí o poskytnutí dotace (dále také „Rozhodnutí“) zpomalily proces implementace PO 3. Doba od ukončení výzvy do vydání Rozhodnutí byla v průměru 14 měsíců a konkrétně u výzvy 1.3 trvala 18 měsíců.

MŠMT zdůvodňuje zpomalení procesu administrace a hodnocení projektových žádostí ve výročních zprávách OP VaVpl nedostatkem administrativní kapacity. U projektů výzvy 1.3 dále uvádí nejasnosti v oblasti zakázané veřejné podpory a následné jednání s Evropskou komisí o tomto tématu.

Tabulka č. 3 – Časové údaje o administraci výzev

Výzva číslo	1.3	2.3	3.3	4.3	5.3	6.3	7.3	8.3
Datum vyhlášení výzvy	15.12.09	15.12.09	07.07.10	01.08.11	31.05.13	16.01.12	07.01.13	05.03.14
Datum ukončení výzvy	30.06.10	29.04.10	28.01.11	20.01.12	31.07.13	16.04.12	20.03.13	31.03.14
Datum ukončení výběru projektů k realizaci	04.11.10	30.09.10	04.08.11	23.05.12	-	13.06.12	03.07.13	-
Datum vydání Rozhodnutí*	13.12.11	29.04.11	25.09.12	05.04.13	-	30.11.12	30.12.13	-

Zdroj: výzvy vyhlášené v rámci PO 3, zprávy výběrových komisí jednotlivých výzev, Rozhodnutí z MONIT7+.

* Datum vydání posledního Rozhodnutí v rámci dané výzvy.

Čerpání alokovaných prostředků

Aktualizací Programového dokumentu schváleného Evropskou komisí dne 13. 6. 2014 byla celková alokace pro PO 3 upravena na částku 216 807 713 €. MŠMT ve vyhlášených výzvách alokovalo částku 208 515 284 € (5 730 mil. Kč), a tak v rámci alokací výzev vyhlášených do doby ukončení kontroly NKÚ zůstalo nerozděleno již jen 8 292 429 €, tj. 3,8 % z aktualizované alokace pro PO 3.

MŠMT na základě předložených projektových žádostí schválilo k financování 62 projektů v celkové výši 204 828 725 € (5 628 693 373 Kč).

Přehled o počtu předložených, doporučených a k financování schválených projektových žádostí včetně výše podpory uvádí následující tabulka.

Tabulka č. 4

Oblast podpory	Výzva číslo	Přijaté žádosti	Doporučené žádosti (splňující věcné a formální požadavky)		Žádosti schválené k financování			
			počet	počet	Kč	počet	Kč	€
3.1	3.3	18	9	400 938 525	9	400 938 525	14 590 194	24,7
	6.3	27	19	832 636 847	9	392 693 938	14 290 172	
	7.3	33	24	660 120 415	22	599 268 532	21 807 443	
3.2	1.3	30	21	3 962 439 886	9	2 644 642 057	96 238 794	75,3
	2.3	5	3	800 714 368	3	800 714 368	29 138 077	
	4.3	13	10	790 435 953	10	790 435 953	28 764 045	
	5.3	1	0	0	0	0	0	
	8.3	0	0	0	0	0	0	
Celkem		127	86	7 447 285 994	62	5 628 693 373	204 828 725	

Zdroj: výzvy vyhlášené v rámci PO 3, zprávy výběrových komisí jednotlivých výzev.

Poznámka: K přepočtu byl použit kurz 27,48 Kč/€ z Výroční zprávy o provádění OP VaVpl za rok 2013.

Při ověřování plánovaných alokací (viz tabulka č. 2) a požadovaných dotací v doporučených a k financování schválených projektových žádostech (viz tabulka č. 4) byly zjištěny následující skutečnosti:

- Před stanovením alokace pro výzvu 1.3 MŠMT neprovedlo průzkum absorpční kapacity, na základě kterého by stanovilo optimální počet a rozmístění nadregionálních a regionálních center. V rámci výzvy 1.3 celkový objem požadovaných dotací v doporučených projektových žádostech ve výši 3 962 439 886 Kč významně převyšoval plánovanou alokaci ve výši 2 200 mil. Kč. MŠMT v průběhu implementace sice zvažovalo podpořit další projekty, ale nakonec o této podpoře nerozhodlo.
- V rámci výzvy 3.3 souhrn požadovaných dotací ze všech předložených projektových žádostí nedosáhl plánované alokace pro tuto výzvu ve výši 1 000 mil. Kč. MŠMT vyhodnotilo polovinu předložených žádostí jako nekvalitní, takže celkový objem dotací v projektech schválených k financování ve výši 400 938 525 Kč dosáhl pouze 40 % plánované alokace. Další výzvu k naplnění cíle výzvy 3.3 MŠMT nevyhlásilo.
- U ostatních výzev plánovaná alokace odpovídala objemu dotací požadovaných v projektech doporučených ke schválení.
- V oblasti podpory 3.1 schválilo MŠMT projekty v celkové výši 1 392 900 995 Kč a v oblasti podpory 3.2 projekty v celkové výši 4 235 792 378 Kč.

Schválená výše podpory v předložených žádostech pro výzvu 1.3 činila 2 644 642 057 Kč. Kontrolou vybraných projektů této výzvy nebyl zjištěn předpoklad výrazného nedočerpání poskytnutých podpor, ačkoli objem poskytnutých prostředků podle Rozhodnutí ve znění dodatků byl v době kontroly u těchto projektů o 6 % nižší než objem podpory ve schválených projektových žádostech.

Ke dni 31. 12. 2013 MŠMT vydalo Rozhodnutí ke všem schváleným projektům PO 3 s celkovou výší dotace 193 894 095 €. Příjemcům podpory proplatilo 132 763 434 €, což činilo 61 % z celkové realokované částky pro PO 3. Certifikována byla částka 82 227 205 €. Z důvodu vysoké rozpracovanosti projektů PO 3 nebylo možné v době kontroly NKÚ vyhodnotit míru dočerpání poskytnuté podpory.

2. Cíle PO 3 a jejich plnění

Hlavní cíl PO 3 rozpracovalo MŠMT v rámci osmi výzev vyhlášených v letech 2009–2014 do dílčích cílů:

- Cílem výzvy 1.3 *Popularizace, propagace a medializace vědy a techniky* bylo podpořit vznik a rozvoj omezeného počtu „science learning center“, která jsou významnými, vysoce atraktivními centry popularizace, propagace a medializace vědy a techniky, bádání a objevování přírodních a technických zákonitostí s širším, nadregionálním či celostátním dopadem, a vznik a rozvoj „návštěvnických center“, která jsou zaměřena na popularizaci, propagaci a medializaci vědy a techniky s regionálním dopadem.
- Cílem výzvy 2.3 *Informační infrastruktury pro VaV* bylo podpořit prostřednictvím dotací vznik, rozvoj a modernizaci informačních infrastruktur pro VaV, které posílí a zintenzivní propojení většího množství pracovišť výzkumu a vývoje ČR a jejich výpočetních, úložných a informačních kapacit a současně přispějí k jejich integraci do Evropského výzkumného prostoru.
- Cílem výzvy 3.3 *Centra transferu technologií* bylo podpořit projekty, které zajistí nastavení procesů pro transfer technologií a poté samotný rozvoj transferu technologií mezi výzkumnými organizacemi a aplikační sférou. V rámci výzvy byly podpořeny projekty zaměřené jak na zakládání nových center transferu technologií, tak na rozvoj a stabilizaci stávajících.
- Cílem výzvy 4.3 *Vybavení odborných vědeckých a oborových knihoven* bylo prostřednictvím investic do vědeckých informačních zdrojů a související infrastruktury zabezpečit dostupnost těchto zdrojů, jejich efektivní využívání a vytvořit tak podmínky pro produkování kvalitních vědeckovýzkumných výsledků.
- Cílem výzev 5.3 a 8.3 *Efektivní systém hodnocení programů účelové podpory* bylo zlepšit evaluační kulturu v prostředí výzkumu, vývoje a inovací v ČR vytvořením fungujícího systému hodnocení programů účelové podpory u poskytovatelů těchto podpor a rozšířit využívání evaluací, jako jednoho ze stěžejních nástrojů pro řízení programů podpory.
- Cílem výzev 6.3 a 7.3 *Podpora pre-seed aktivit* byla podpora komercializace nadějných technologií a vynálezů s vysokým aplikačním potenciálem, které vznikají na vysokých školách a výzkumných institucích.

MŠMT cíle výzev stanovilo a jejich text zveřejnilo v souladu s tím, jak byly projednány monitorovacím výborem. Součástí všech výzev byla pravidla způsobilosti, monitorovací indikátory a výběrová kritéria pro danou výzvu.

NKÚ kontrolou plnění jednotlivých cílů stanovených ve výzvách zjistil tyto skutečnosti:

- Texty vyhlášených výzev neobsahují záměr podpořit projekty s těsnou součinností s projekty z prioritních os 1 a 2 a projekty podpořenými v OP VK a OP PI. Naplnění tohoto záměru MŠMT stanovilo pouze u výzvy 3.3 a jen v rámci této výzvy byly synergické vazby předmětem výběrových kritérií a monitorovacích indikátorů. U ostatních výzev nebyly vytvořeny podmínky pro zvýhodnění projektů, které doplňují projekty podpořené z prioritních os 1 a 2 OP VaVpl.
- Cíl zlepšit systém evaluace výzkumných organizací s využitím zahraničních zkušeností a přispět k zefektivnění veřejné podpory VaV vytvořením fungujícího systému hodnocení programů účelové podpory u poskytovatelů těchto podpor se MŠMT nepodařilo naplnit. Ačkoliv toto téma vyhlásilo MŠMT v průběhu implementačního období opakovaně ve

výzvách 5.3 a 8.3, žádný z předložených projektů nebyl v takové kvalitě, aby mohl být doporučen k realizaci.

Příjemci podpory

Cílovou skupinu příjemců podpory z PO 3 tvořily subjekty splňující definici výzkumné organizace, orgány státní správy a samosprávy a další organizace zabývající se specializovanými činnostmi specifikovanými pro jednotlivé oblasti podpory.

Z celkového počtu 62 projektových žádostí doporučených k financování předložily projektovou žádost tři orgány státní správy a samosprávy, čtyři neziskové organizace a zájmová sdružení, tři fakultní nemocnice, osm výzkumných organizací a 44 vysokých škol a univerzit. U šesti kontrolovaných projektů z výzvy 1.3 byly příjemci podpory tři orgány samosprávy, dvě obecně prospěšné společnosti a zájmové sdružení právnických osob.

Vymezení potenciálních příjemců podpory v jednotlivých výzvách odpovídalo cílové skupině příjemců stanovené v OP VaVpl.

3. Monitorovací indikátory v rámci PO 3

MŠMT nastavilo pro potřeby monitorování a hodnocení PO 3 systém indikátorů. Účelem systému je měření plnění celkových cílů pomocí kvantifikovatelných indikátorů, které umožňují monitorovat realizaci a hodnotit výkonnost projektů vzhledem ke stanoveným cílům PO 3.

Článek 37 odst. 1 písm. c) nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 stanoví:

„Operační programy týkající se cílů „Konvergence“ a „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“ obsahují: ...

c) informace o prioritních osách a jejich konkrétních cílech. Tyto cíle jsou kvantifikovány pomocí omezeného počtu ukazatelů pro výstupy a výsledky, s přihlédnutím k zásadě proporcionality. Ukazatele musí umožnit měření pokroku ve vztahu k výchozí situaci a dosahování cílů prioritní osy;“.

Indikátory výstupu

V Programovém dokumentu byly pro PO 3 stanoveny tři indikátory výstupu. Při aktualizaci schválené Evropskou komisí dne 20. 2. 2012 byl jeden indikátor vypuštěn a doplněny byly dva nové indikátory. Přehled o stanovených indikátorech výstupu včetně aktualizace uvádí následující tabulka.

Tabulka č. 5

Indikátor	Hodnota indikátoru v Programovém dokumentu schváleném dne	
	1. 10. 2008	20. 2. 2012
Počet podpořených projektů a mechanismů pro komercializaci	20	20
Počet projektů návštěvnických center a science learning center pro popularizaci VaV	2	5
Počet podpořených projektů informačních center a středisek na zpřístupnění informací pro VaV	5	–
Počet podpořených projektů informační infrastruktury pro VaV	–	2
Počet podpořených projektů odborných vědeckých a oborových knihoven	–	4
Počet podpořených projektů celkem	27	31

Zdroj: Programový dokument včetně aktualizace.

MŠMT v Programovém dokumentu stanovilo jako indikátory výstupu pouze počty podpořených projektů. Takto stanovené indikátory nepodávají bližší informace o výstupech jednotlivých projektů v rámci PO 3. MŠMT cílové hodnoty indikátorů výstupu stanovené v Programovém dokumentu i v jeho aktualizaci významně podhodnotilo. V aktualizovaném Programovém dokumentu plánovalo MŠMT podpořit celkem 31 projektů, ale v rámci výzev přistoupilo na základě Rozhodnutí k podpoře 62 projektů (viz tabulka č. 4).

Indikátory výsledku

Čtyři indikátory výsledku, které MŠMT stanovilo v Programovém dokumentu, kvantifikují plánované cíle PO 3. Dodatečně MŠMT v rámci aktualizací Programového dokumentu dva indikátory vypustilo a stanovilo tři nové indikátory.

Přehled o stanovených indikátorech výsledku včetně aktualizací a hodnotách indikátorů stanovených v Rozhodnutích uvádí následující tabulka.

Tabulka č. 6

Indikátor	Hodnota indikátoru v Programovém dokumentu schváleném dne			Hodnota indikátoru v Rozhodnutích
	1. 10. 2008	20. 2. 2012	13. 6. 2014	
Počet subjektů využívajících služeb na podporu komercializace	500	500	500	1 100
Počet návštěvníků v podpořených návštěvnických centrech a science learning centrech	30 000	30 000	800 000	1 044 200
Počet zprostředkovaných informačních zdrojů (včetně databází a metazdrojů) pro VaV	50	–	–	–
Míra využití zprostředkovaných informačních zdrojů pro VaV	50 %	–	–	–
Počet subjektů využívajících služeb informačních infrastruktur pro VaV	–	65	65	86
Počet zapojených partnerů / spolupracujících organizací odborných vědeckých a oborových knihoven	–	20	60	84
Počet úspěšných individuálních aktivit v rámci pre-seed	–	–	80	145

Zdroj: Programový dokument včetně aktualizací, Rozhodnutí z MONIT7+.

V Programovém dokumentu byl indikátor „počet návštěvníků v podpořených návštěvnických centrech a science learning centrech“ stanoven na 30 000 návštěvníků za rok a při aktualizaci Programového dokumentu schválené Evropskou komisí dne 13. 6. 2014 byl navýšen na 800 000 návštěvníků. Hodnota tohoto indikátoru ve vydaných Rozhodnutích byla 1 044 200 návštěvníků.

MŠMT cílovou hodnotu indikátoru výsledku „počet návštěvníků v podpořených návštěvnických centrech a science learning centrech“ stanovenou v Programovém dokumentu schváleném Evropskou komisí dne 1. 10. 2008 významně podhodnotilo.

Kromě indikátorů výstupu a výsledku uvedených v Programovém dokumentu stanovilo MŠMT v průběhu vyhlášení jednotlivých výzev další indikátory. U výzvy 1.3 doplnilo indikátor „rekonstruované, rozšířené a nově vybudované kapacity“ a indikátor „počet nově vytvořených pracovních míst (zaměstnanci VaV) celkem“.

NKÚ při kontrole nastavení indikátorů u kontrolovaných projektů výzvy 1.3 zjistil tyto skutečnosti:

- MŠMT u jednoho projektu do Rozhodnutí převzalo z projektové žádosti cílovou hodnotu indikátoru „rekonstruované, rozšířené a nově vybudované kapacity“ ve výši 4 911 m², přestože plocha rekonstruovaná v rámci projektu byla podstatně větší. Tato skutečnost byla zřejmá již z příloh projektové žádosti a podle projektové dokumentace měla rekonstruovaná plocha výměru 11 821 m². Nastavená hodnota tohoto indikátoru tak nepodává správnou informaci o výstupu projektu v rámci OP VaVpl.
- Indikátor „počet nově vytvořených pracovních míst (zaměstnanci VaV) celkem“ stanovilo MŠMT jako nepovinný, a byl tak pro hodnocení dosažení cílů PO 3 nevýznamný.
- Příjemci podpory nejsou Rozhodnutím vázáni ke splnění indikátoru „počet návštěvníků v podpořených návštěvnických centrech a science learning centrech“ ve všech letech udržitelnosti projektu, ale pouze v prvním celém roce provozu centra.

Hodnoty monitorovacích indikátorů nastavené ve vydaných Rozhodnutích pokrývají cílové hodnoty stanovené v aktuální verzi Programového dokumentu pro PO 3. Splnění závazných hodnot indikátorů bylo v Rozhodnutích stanoveno ve vazbě na datum ukončení příslušných projektů, a to převážně k 31. 12. 2015. V době provádění kontroly NKÚ byla v rámci PO 3 ukončena realizace prvních projektů, a dosažení cílových hodnot monitorovacích indikátorů PO 3 proto nelze vyhodnotit.

Kontrolou vybraných projektů výzvy 1.3, které byly v průběhu kontroly NKÚ ve vyšším stupni rozpracovanosti, nebyly zjištěny skutečnosti bránící dosažení stanovených hodnot indikátorů.

4. Posuzování, hodnocení a schvalování projektů PO 3

Proces hodnocení a schvalování projektů probíhal u všech výzev v souladu s nastavenými vnitřními postupy řídicího orgánu a kontrolou NKÚ nebylo zjištěno porušení zásad transparentnosti a objektivit. MŠMT respektovalo výsledky a doporučení individuálních posudků externích hodnotitelů.

Výběr hodnotitelů pro hodnocení projektů výzvy 1.3

Hodnotitelé stavebních/investičních a technických aspektů i hodnotitelé věcné kvality byli vybíráni na základě vyhlášených výzev pro registraci hodnotitelů. Z hodnotitelů, kteří splnili požadavky dané v těchto výzvách, byli následně losováni hodnotitelé pro jednotlivé projekty.

Hodnotitelé stavebních/investičních a technických aspektů museli mj. doložit splnění podmínky odborné způsobilosti pro oblast stavebního práva nebo pro oceňování nemovitostí nebo pro projektování, rozpočtování a realizaci pozemních staveb anebo pro oblast nízkoenergetických staveb (případně pro jakékoliv kombinace těchto způsobilostí).

Hodnotitelé věcné kvality museli mj. doložit splnění nejméně jednoho ze čtyř základních předpokladů uvedených ve výzvě. Pro splnění kvalifikace bylo dostačující splnění pouze jednoho z nich a tím MŠMT připustilo, že hodnotitelé nemuseli prokázat zkušenosti s provozem a projekty, které souvisely s popularizací vědy a techniky. MŠMT tak nezajistilo, aby byli vždy vybráni hodnotitelé s dostatečnými zkušenostmi z oblasti popularizace vědy a výzkumu. Například jeden z vybraných hodnotitelů doložil zkušenosti pouze z oblasti historie, muzeologie, obecných dějin sběratelství apod.

Výběr hodnotitelů provedlo MŠMT v souladu s nastavenými postupy, avšak u hodnotitelů věcné kvality nekladlo dostatečný důraz na zkušenosti z oblasti popularizace vědy a výzkumu.

Hodnocení projektů výzvy 1.3

V Pravidlech OP VaVpl je uvedeno, že projekty budou hodnoceny jak z hlediska věcného obsahu, tak z hlediska stavebně technického, a to s důrazem na přiměřenost nákladů stavební a technologické části.

Odborné hodnocení projektů je rozděleno do tří kroků:

A – hodnocení stavebních/investičních a technických aspektů;

Hodnoceny byly projekty, které obsahovaly investice do staveb, i projekty, které investice do staveb neobsahovaly. V této fázi hodnocení byly vyřazeny projekty, které nesplnily základní požadavky, a následně byla bodově ohodnocena míra splnění zásluhových kritérií. Maximální možný bodový zisk byl u obou typů projektů 20 bodů.

B – hodnocení celkové kvality projektů;

V rámci hodnocení kvality byly vylučovacími kritérii vyřazeny projekty nadregionálních center, u kterých nebylo zajištěno, že minimálně 150 tisíc obyvatel je v dojezdové vzdálenosti do půl hodiny. Následně byla bodově ohodnocena míra splnění zásluhových kritérií. Maximální možný bodový zisk v tomto kroku hodnocení byl 80 bodů.

C – soulad s integrovaným plánem rozvoje měst a zhodnocení územního rozložení projektů.

V tomto kroku byly hodnoceny projekty, které vyhověly v krocích A a B a byly hodnoceny nejméně 60 body. Pokud byl projekt součástí integrovaného plánu rozvoje příslušného města a splnil další podmínky, byl bonifikován 10 % k získaným bodům z předchozích částí hodnocení.

Kontrolou procesu hodnocení vybraných projektových žádostí bylo ověřeno, že všechny projekty byly schvalovány na základě kritérií odsouhlasených monitorovacím výborem a v souladu s nastavenými postupy.

NKÚ v souvislosti s kontrolou procesu hodnocení projektových žádostí výzvy 1.3 zjistil tyto skutečnosti:

- maximální bonifikace kritéria, kterým je v části A hodnoceno, zda projekt disponuje dostatečně podrobným rozpočtem plánovaných stavebních výdajů a zda plán těchto výdajů je hospodárný, je 6 bodů, tj. 30 % z maximální bonifikace části A;
- maximální bonifikace kritéria, kterým je v části B hodnoceno, zda celý projekt disponuje dostatečně podrobným a hospodárným rozpočtem a výdaje projektu (bez stavebních výdajů) odpovídají potřebám projektu, je 5 bodů, tj. pouze 6,3 % z maximální bonifikace části B.

Hodnotící kritéria pro výzvu 1.3 tak nekladou dostatečný důraz na přiměřenost nákladů stavební a technologické části.

Celkovou užitnou plochu staveb nadregionálních center příjemci v monitorovacích zprávách vyčíslili na 50 482 m². Stavební výdaje za vybudování nebo zrekonstruování budov center, včetně výdajů za zpracování projektů, nákup pozemků, rekonstruovaných staveb a výdajů na pořízení parkovišť, byly v rozpočtech projektů vyčísleny částkou 1 302,74 mil. Kč, což je 65 % celkových výdajů projektů. Poměr stavebních výdajů k užitné ploše budov se u jednotlivých center pohybuje od 19,16 tis. Kč/m² do 33,16 tis. Kč/m². Porovnání efektivity stavebních výdajů nadregionálních center znemožňuje skutečnost, že centra vznikají v novostavbách i rekonstruovaných objektech a ne u všech center byla součástí stavebních výdajů i cena pozemku nebo cena rekonstruované budovy.

5. Administrace projektů a řešení nesrovnalostí

U vybraných projektů bylo ověřováno, zda MŠMT postupovalo v souladu s nastaveným systémem průběžných administrativních kontrol.

Ex-ante platby

Platby příjemcům probíhají v režimu ex-ante, což znamená, že MŠMT na základě žádosti o zálohovou platbu (dále také „ŽOZL“) poskytuje příjemcům podpory zálohové platby předfinancování a po provedení a vykázání úhrady příjemcem tyto výdaje schvaluje.

V následující tabulce je uveden souhrnný přehled o celkovém rozpočtu, proplacených zálohových platbách a výdajích vyúčtovaných a schválených v ŽOZL k datu 30. 6. 2014 u kontrolovaných projektů.

Tabulka č. 7

(v Kč)

Projekt	Rozpočet projektu dle Rozhodnutí	Proplacené zálohové platby	Vyúčtováno a schváleno	Rozdíl záloh a schválených vyúčtování
SCIENCE LEARNING CENTER LIBEREC	345 059 825	279 151 661	179 637 656	99 514 005
TECHMANIA SCIENCE CENTER	576 987 447	469 039 175	396 618 460	72 420 715
Přírodovědné digitárium – návštěvnické centrum	49 958 723	49 958 723	11 767 040	38 191 683
Moravian Science Center Brno	570 305 974	325 002 736	255 083 851	69 918 885
Digitální planetárium v Hradci Králové	97 860 142	52 643 986	30 441 377	22 202 609
Svět techniky – Science and Technology Centrum	536 189 243	408 134 802	266 630 676	141 504 126
Celkem		1 583 931 083	1 140 179 060	443 752 023

Zdroj: údaje z MONIT7+, formuláře F1 k uvedeným ŽOZL.

Kontrolou bylo zjištěno, že v rámci první ŽOZL příjemci v souladu s Pravidly OP VaVpl požádali o zálohové platby na úhradu plánovaných výdajů prvních šesti měsíců realizace projektu a MŠMT tyto zálohy proplatilo v plné výši. Z důvodu zpomalení realizace projektů, které nastalo například pozdějším zahájením výstavby z důvodu průtahů při výběru dodavatelů, byly vynaložené výdaje nižší než výdaje plánované pro dané období. MŠMT při schvalování následujících ŽOZL tuto skutečnost obvykle zohlednilo pozastavením částek předfinancování určených na investiční výdaje.

Přesto bylo kontrolou NKÚ v některých případech zjištěno, že MŠMT příjemcům schválilo následující zálohové platby, které výrazně převyšovaly částky vyúčtovaných výdajů na investice. Například u jednoho z kontrolovaných projektů proplatilo MŠMT na základě třetí ŽOZL příjemci celou požadovanou zálohovou platbu ve výši 19 993 184 Kč, přestože mu již dříve poskytlo zálohové platby ve výši 24 999 167 Kč, ačkoli v době podání třetí ŽOZL měl tento příjemce schválené vyúčtování pouze ve výši 199 600 Kč.

Ke dni 30. 6. 2014 objem proplacených zálohových plateb převyšoval objem částek schválených ve vyúčtování o 443 752 023 Kč. Tato částka převyšovala finanční potřebu příjemců na další tříměsíční období.

I přes skutečnost, že MŠMT obvykle požadované zálohové platby krátilo, bylo kontrolou NKÚ u některých projektů zjištěno neúměrné předfinancování.

Zvláštní účet projektu

MŠMT v rámci Pravidel OP VaVpl uložilo příjemcům podpory povinnost zřídit zvláštní bankovní účet či podúčet projektu za účelem zajištění transparentnosti plateb prováděných v souvislosti s projektem. Z tohoto účtu musel příjemce nejpozději od data vydání Rozhodnutí hradit veškeré způsobilé výdaje projektu s výjimkou způsobilých výdajů, které budou v odůvodněných případech hrazeny z jiného účtu (mzdy, platby v hotovosti apod.). Finanční prostředky dotace, které příjemce obdržel na zvláštní účet projektu v rámci předfinancování, mohl použít pouze k úhradě způsobilých výdajů.

MŠMT v Pravidlech OP VaVpl uvedlo, že v případě chybné úhrady nezpůsobilého výdaje z dotace je příjemce povinen vrátit částku na zvláštní účet projektu a o tomto postupu informovat MŠMT s tím, že tato skutečnost může být následně vyhodnocena jako podezření na nesrovnalost. Dále ministerstvo v Pravidlech OP VaVpl uvedlo, že v případě chybně

provedené platby z jiného než zvláštního účtu projektu je příjemce povinen částku refundovat ze zvláštního účtu a o této skutečnosti informovat MŠMT.

NKÚ při kontrole vybraných výdajů u kontrolovaných projektů výzvy 1.3 zjistil, že příjemci prováděli úhrady nezpůsobilých výdajů z dotace, nesprávně vykazovali stav vlastních prostředků na zvláštním účtu projektu a opakovaně hradili výdaje projektu z jiného než zvláštního účtu projektu. Následné refundace a opravy chybných úhrad nezpůsobilých výdajů vedly ke snížení míry transparentnosti prováděných operací a ke zvyšování administrativní náročnosti.

MŠMT v Pravidlech OP VaVpl nenastavilo vzhledem ke způsobu financování ex-ante povinnost úročit zvláštní účet projektu. U některých projektů ale docházelo k výraznému předfinancování a zvláštní účty projektů vykazovaly v průběhu realizace projektů vysoké zůstatky. Například u jednoho z kontrolovaných projektů bylo zjištěno, že příjemce podpory vykázal ke dni 31. 12. 2013 jako příjem projektu úroky v celkové výši 487 042 Kč.

Způsobilost výdajů

U vybraných výdajů kontrolovaných projektů bylo ověřováno, zda MŠMT postupovalo v souladu s nastaveným systémem průběžných administrativních kontrol a zejména zda ověřovalo způsobilost výdajů.

Definice způsobilosti výdajů a způsob jejich dokladování byly v rámci Pravidel OP VaVpl obsahem mnoha různých dokumentů, které MŠMT v průběhu implementace postupně upřesňovalo. Příjemci podpory byli Rozhodnutími vázáni k dodržování Pravidel OP VaVpl vždy ve znění platném a účinném v době, kdy učinili konkrétní úkon. U některých specifických výdajů přesto nebyla způsobilost v Pravidlech OP VaVpl dostatečně definována, takže příjemci nebyli před uskutečněním výdaje vždy schopni správně vyhodnotit, zda se jedná o způsobilý výdaj, či nikoli, a ani MŠMT nebylo v této době schopno poskytnout příjemcům jednoznačnou odpověď. Toto je problematické vzhledem k tomu, že při financování výdajů ex-ante mohla být každá úhrada nezpůsobilého výdaje ze zvláštního účtu projektu považována za nesrovnalost, a to i v případech, kdy tuto skutečnost příjemce podpory nebo MŠMT zjistili a příjemce podpory provedl dodatečnou nápravu.

MŠMT v Pravidlech OP VaVpl definovalo nejednoznačně některé povinnosti příjemců, příjmy projektu a způsobilost specifických výdajů, což následně vedlo k nejednotnému postupu příjemců a ke vzniku nedostatků v oblasti vykazování způsobilosti těchto výdajů. Jednalo se například o postup při používání zvláštního účtu projektu a při uplatňování výdajů spojených s vybudováním fotovoltaických elektráren, volnočasových prostor a stravovacích kapacit.

NKÚ kontrolou vybraných projektů výzvy 1.3 zjistil, že příjemci podpory v rozporu s Pravidly OP VaVpl použili dotaci na úhradu výdajů, které nesplňovaly podmínky způsobilosti a nebyly nezbytné k dosažení cílů projektu. Například:

- příjemce podpory zahrnul do způsobilých výdajů část nákladů souvisejících s vybudováním fotovoltaické elektrárny, přestože nesplnil podmínku pro způsobilost výdajů, tj. že vytvořená energie bude použita výlučně pro potřeby a účely projektu;

- příjemce podpory vykázal jako způsobilé výdaje projektu náklady na komunikaci a dodatečné stavební práce, které nebyly nezbytné pro dosažení cílů projektu;
- příjemce podpory uzavřel dodatek na provedení dodatečných stavebních prací v rozporu s uzavřenou smlouvou o dílo tím, že stejný druh prací již oceněných v původní smlouvě o dílo sjednal v dodatku ke smlouvě za vyšší jednotkové ceny;
- příjemce podpory z prostředků dotace uhradil náklady na vybavení stravovacího provozu, které podle Pravidel OP VaVpl nebyly způsobilými výdaji.

NKÚ u příjemců podpory kontrolou vybraného vzorku výdajů ve výši 998 789 230 Kč zjistil nedostatky kvalifikované jako možné porušení rozpočtové kázně ve výši 1 939 169 Kč, tj. 0,2 %. Částka dotčená nesrovnalostí představuje 85 % z této částky, tj. 1 648 294 Kč.

U příjemců podpory byly dále kontrolou NKÚ zjištěny nedostatky při výběru dodavatelů podle Pravidel OP VaVpl a při výběru nejhodnější nabídky podle zákona o veřejných zakázkách⁶:

- Při výběru dodavatele na zhotovení projektové dokumentace pro vybudování centra příjemce nerespektoval zásadu rovného zacházení.
- Při výběru dodavatele na vypracování projektové dokumentace pro vybudování centra nevytvořil příjemce předpoklady pro výběr ekonomicky nejvýhodnější nabídky, neboť stanovil dílčí kritérium „zkrácení doby realizace“ s váhou 45 %. Potřebu zkrácení doby realizace však neprokázal a nesplnil ani povinnost zajistit, aby stanovená hodnotící kritéria měla kladný vliv na ekonomickou výhodnost nabídky danou v Pravidlech OP VaVpl.
- Dále bylo zjištěno nedodržení zákonem stanovených lhůt, neinformování ostatních uchazečů o výběru dodavatele a neinformování MŠMT o průběhu zadávacího řízení.

Při kontrole realizace vybraných projektů byly u příjemců podpory zjištěny nedostatky plynoucí zejména ze složitosti nastaveného dotačního systému (platby ex-ante) a dále pak nedůsledného dodržování zákona o veřejných zakázkách a Pravidel OP VaVpl.

Na nejednotný a nekonzistentní výklad Pravidel OP VaVpl ze strany MŠMT, na nedostatečnou detailnost či srozumitelnost některých oblastí v pokynech a na nejednotné výklady způsobené mj. častou výměnou zaměstnanců na pozicích finančních a projektových manažerů poukazuje rovněž *4. průběžná zpráva z průběžné evaluace OP VaVpl* ze dne 15. 4. 2014.

Kontrolní činnost MŠMT a řešení nesrovnalostí

Kontrolní činnost provádělo MŠMT v souladu s nastaveným systémem pro výkon kontrol. NKÚ kontrolou u příjemců podpory zjistil řadu nedostatků, z nichž však převážná část byla kontrolní činností MŠMT odhalena a následně řešena jako nesrovnalost.

Ke dni kontroly evidovalo MŠMT celkem 94 nesrovnalostí týkajících se projektů PO 3. Při hlášení, evidenci a řešení nesrovnalostí postupovalo MŠMT v souladu s platnými vnitřními předpisy.

⁶ Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách.

Definice nesrovnalosti vychází z nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 a je dále uvedena v závazné metodice finančních toků⁷ v kapitole Vymezení pojmů následovně:

„Nesrovnalostí se rozumí porušení právních předpisů ES nebo ČR v důsledku jednání nebo opomenutí hospodářského subjektu, které vede nebo by mohlo vést ke ztrátě v souhrnném rozpočtu EU nebo ve veřejném rozpočtu ČR, a to započtením neoprávněného výdaje do souhrnného rozpočtu EU nebo do veřejného rozpočtu ČR.“

V kapitole Řídící orgány v bodě 17 metodiky finančních toků jsou stanoveny povinnosti řídicího orgánu následovně:

„v rámci příslušného programu odpovídá za evidenci, šetření a hlášení podezření na nesrovnalost a potvrzených nesrovnalostí, jejich další monitoring a ve stanovených případech také za vymáhání prostředků dotčených potvrzenou nesrovnalostí ...“

Postup pro řešení nesrovnalostí, který je uveden v operačním manuálu OP VaVpl 2007–2013, rozpracovalo MŠMT ve vnitřních metodických pokynech. V operačním manuálu OP VaVpl ani v metodických pokynech však MŠMT nenastavilo lhůty pro řešení nesrovnalostí.

Z kontrolovaného vzorku 12 nesrovnalostí týkajících se vybraných projektů výzvy 1.3 uzavřelo MŠMT čtyři nesrovnalosti stanovením nulové sankce a dvě z důvodu vymození odvodu stanoveného finančním úřadem. Ostatních šest nesrovnalostí ministerstvo do doby ukončení kontroly NKÚ neuzavřelo.

NKÚ při kontrole řešení těchto nesrovnalostí zjistil například následující skutečnosti:

- Podezření na nesrovnalost č. 62-2013 zjistilo MŠMT dne 29. 6. 2012. Související krácení způsobilých výdajů vyčíslilo dne 28. 4. 2014 a informaci o podezření na porušení rozpočtové kázně odeslalo finančnímu úřadu dne 5. 6. 2014, tj. cca po 23 měsících od prvotního zjištění nesrovnalosti.
- Podezření na nesrovnalost č. 415-2013 zjistilo MŠMT dne 31. 7. 2012. Související krácení způsobilých výdajů vyčíslilo dne 28. 4. 2014 a informaci o podezření na porušení rozpočtové kázně odeslalo finančnímu úřadu dne 26. 5. 2014, tj. cca po 22 měsících od prvotního zjištění nesrovnalosti.
- Podezření na nesrovnalost č. P-206-2013 oznámil příjemce podpory dne 25. 7. 2013. Související krácení způsobilých výdajů vyčíslilo MŠMT dne 18. 8. 2014, tj. cca po 13 měsících od hlášení nesrovnalosti. Informaci o podezření na porušení rozpočtové kázně finančnímu úřadu do doby ukončení kontroly neodeslalo.
- Podezření na nesrovnalost č. 52-2013 zjistilo MŠMT dne 30. 7. 2012. Související krácení způsobilých výdajů vyčíslilo dne 15. 11. 2013 a informaci o podezření na porušení rozpočtové kázně odeslalo finančnímu úřadu dne 27. 1. 2014, tj. cca po 18 měsících od prvotního zjištění nesrovnalosti.

⁷ Metodika finančních toků a kontroly programů spolufinancovaných ze strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Evropského rybářského fondu na programové období 2007–2013, vydalo Ministerstvo financí v roce 2013.

V operačním manuálu OP VaVpl ani v metodických pokynech nemělo MŠMT nastaveny lhůty pro řešení nesrovnalostí.

Kontrolou zjištěné případy velmi dlouhého řešení nahlášených podezření na nesrovnalost, za které je MŠMT odpovědné, zapříčinilo nejistotu příjemců podpory, zda jejich postupy byly v souladu s Pravidly OP VaVpl a případně o jakou částku budou sníženy způsobilé výdaje projektu.

MŠMT považuje za rozhodující příčinu zdlouhavého řešení některých nesrovnalostí administrativní náročnost předepsaných postupů a také nedostatečnou personální kapacitu v období podrobeném kontrole NKÚ. Na základě změn v *metodice finančních toků* vydalo MŠMT ke dni 15. 8. 2014 nové administrativní postupy, kterými zjednodušilo řešení nesrovnalostí.

Udržitelnost projektů

Dobu udržitelnosti projektů v rámci PO 3 nastavilo MŠMT v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1083/2006 v základní délce pěti let.

Příjemci podpory výzvy 1.3 uvedli v předložených projektových žádostech, že příjmy ze vstupného, prodeje propagačních předmětů, parkovného apod. nepokryjí již v době udržitelnosti provozní náklady center, a deklarovali, že případnou ztrátu vyrovnají např. z příspěvků zřizovatele nebo přijetím finančních a věcných darů, a tuto skutečnost doložili příslušnými smlouvami. Již v době vydání Rozhodnutí však u některých center platné smluvní závazky nepokrývaly předpokládanou ztrátu.

Příjemci rovněž předpokládají, že na další rozvoj center, na získání nových expozic či údržbu stávajících expozic získají v budoucnu další dotace z operačního programu *Výzkum, vývoj a vzdělávání* (dále také „OP VVV“), případně ze státního rozpočtu, anebo dotace z rozpočtů krajů či obcí. MŠMT připouští možnost financování obnovy exponátů v realizovaných centrech a nevylučuje ani možnost dalšího stavebního rozšíření již vybudovaných center s odkazem na aktuální verzi OP VVV pro další programové období, která toto umožňuje.

Kontrolou NKÚ bylo ověřeno, že příjemci podpory průběžně uzavírají další sponzorské a jiné smlouvy s různými subjekty tak, aby zajistili požadovanou pětiletou dobu udržitelnosti projektů. Z dlouhodobého hlediska existuje riziko, že provoz center bez dalších dotací, finančních příspěvků a věcných darů nebude finančně zajištěn.

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
OP PI	operační program <i>Podnikání a inovace</i>
OP VaVpl	operační program <i>Výzkum a vývoj pro inovace</i>
OP VK	operační program <i>Vzdělávání pro konkurenceschopnost</i>
OP VVV	operační program <i>Výzkum, vývoj a vzdělávání</i>
PO 3	prioritní osa 3 operačního programu <i>Výzkum a vývoj pro inovace</i>
Pravidla OP VaVpl	pravidla jsou obsažena v příručkách pro příjemce a žadatele, v přílohách těchto příruček, v pokynech a prováděcích dokumentech
Programový dokument	programový dokument OP VaVpl pro programové období 2007–2013
Rozhodnutí	rozhodnutí o poskytnutí dotace
VaV	výzkum a vývoj
ŽOZL	žádost/žádosti o zálohovou platbu